

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

»Krepitev socialnih in državljanskih kompetenc strokovnih delavcev«

Le z drugimi smo

Živeti raznolikost: vključevanje otrok priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog

Program dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje

Nika Rudež, multiplikatorica projekta Izzivi medkulturnega sobivanja, OŠ Koper

Kaja Hercog, multiplikatorica projekta Izzivi medkulturnega sobivanja, OŠ Maksa Durjave Maribor

Naložbo sofinancirata Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije in
Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada

TEMELJNE PODLAGE

- 1989: Konvencija o otrokovih pravicah
- 1999: Kurikulum za vrtce
- 2007: Strategije za vključevanje otrok, učencev in dijakov migrantov v vzgojo in izobraževanje
- 2001: Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju
- 2012: Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole (Zavod RS za šolstvo)
- 2017: Vključevanje otrok priseljencev v slovenski izobraževalni sistem (MIZŠ)
- 2018: Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja (ISA Institut, 2018)

PREDLOG PROGRAMA DELA Z OTROKI PRISELJENCI V VRTCU

Prvo starostno obdobje
(1 leta-3 let)

Naravno usvajanje slovenščine
in izvajanje aktivnosti za uspešno
vključevanje otrok in staršev

Individualni načrt aktivnosti

Drugo starostno obdobje
(3-6 let)

Ure začetnega učenja
slovenščine in
izvajanje aktivnosti za
uspešno vključevanje
otrok in staršev

Individualni načrt aktivnosti

PODPORNA MREŽA ZA OTROKE IN STARŠE

Ohranjanje maternega jezika in kulture otrok priseljencev
Senzibilizacija staršev za jezik in kulturo okolja
Aktivnosti lokalnega okolja (mladinski centri, različna društva, ljudske
univerze, druge vladne in nevladne organizacije ...)
Podpora delodajalcev pri jezikovnem in socialnem vključevanju staršev otrok
priseljencev

Vir: Predlog programa dela
z otroki priseljenci za
področje predšolske vzgoje
(ISA Institut, avgust 2018)

Podpora pri načrtovanju in delu z otroki priseljenci: vsebinski sklopi in dejavnosti

PRIPRAVA NA SPREJEM OTROK IN STARŠEV

POGOVOR Z OTROKOM IN S STARŠI OB SPREJEMU

INDIVIDUALNI NAČRT AKTIVNOSTI Z ZAČETKOM UVAJANJA OTROKA V VRTEC

OHRANJANJE IN VKLJUČEVANJE IZVORNEGA JEZIKA IN ZAČETNO UČENJE
SLOVENŠČINE

VKLJUČUJOČE, SPODBUDNO VEČKULTURNO OKOLJE V VRTCU IN LOKALNI
SKUPNOSTI

1. PRIPRAVA NA SPREJEM OTROK IN STARŠEV:

- priprava zaposlenih pred vpisom in vstopom otroka v vrtec,
- vpis in sprejem otroka v vrtec.*

*1. in 2. sklop se izvajata vzporedno; sprejem otroka ob podpisu pogodbe naj izvaja svetovalna služba oz. vodstveni delavci.

2. POGOVOR Z OTROKOM IN S STARŠI OB SPREJEMU:

- seznanitev z značilnostmi otroka in kulturnim kontekstom družine,
- sestanek za starše novincev pred vstopom otroka v vrtec.

SPREJEM IN DOBRODOŠLICA ZA OTROKE IN STARŠE

- ✓ Izvedemo **pred** pričetkom šolskega leta (med šolskim letom individualno).

Namen:

- ✓ predstavitev vrtca, vzgojiteljice in pomočnice,
- ✓ predstavitev podpore v vrtcu in v lokalnem okolju (zloženka).

3. INDIVIDUALNI NAČRT AKTIVNOSTI Z ZAČETKOM UVAJANJA OTROKA V VRTEC:

- individualni pogovor s starši pred vstopom otroka v vrtec in priprava individualnega načrta aktivnosti,
- uvajanje otroka v skupino.

INDIVIDUALNI NAČRT AKTIVNOSTI (INA)

primer obrazca

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

Šolsko leto	Vrtec/enota	Oddelek	Vzgojiteljici
2020/2021			
2021/2022			

INDIVIDUALNI NAČRT AKTIVNOSTI – INA

1. PODATKI O OTROKU IN DRUŽINI

Ime in priimek otroka:	
Kraj in datum rojstva:	
Datum vključitve v vrtec:	

Ime in priimek starša/skrbnika, s katerim je bil opravljen pogovor:	Kontaktna oseba (kulturni mediator/druga oseba dosegljiva za nujna sporočila):
Datum pogovora:	

Družinsko okolje, način vsakdanjega življenja, navade:
Zdravstvene in razvojne posebnosti otroka:
Jezikovne značilnosti otrok in staršev (prvi jezik, koliko časa so v Sloveniji, znanje slovenščine, drugi jezik, v katerem jeziku se pogovarjajo doma):
Dosedanje varstvo otroka (odzivi na novo okolje, navezovanje stikov in ločenost od staršev):
Hranjenje (ritem prehranjevanja, kaj ima rad in česa ne mara):
Spanje (ritem spanja, navade pri uspavanju):
Higienske navade (navajanje na čistočo, samostojnost):
Posebnosti otroka (navade, kaj ga veseli, česa ga je strah, najljubše igre in igrače, razvoj govora):
Otrokova močna področja, interesi:
Pričakovanja staršev in potrebe družine:
Drugo:

Datum	Počutje (dokumentirano)	Vključenost (dokumentirano)	Načrt sprememb

OCENA RAVNI DOBREGA POČUTJA IN VKLJUČENOSTI V ODDELEK (Leavers, 2005)

Vrtec:

Skupina: _____

Datum: _____ od _____ do _____

Št. otrok v skupini: _____

Datum: _____ od _____ do _____

IME OTROKA	Opažanja	V	P	IME OTROKA	Opažanja	V	P
1.				7.			
2.				8.			
3.				9.			
4.				10.			
5.				11.			
6.				12.			

LESTVICA VKLJUČENOSTI

Leavers, 2005, str. 13, prevod, priredba Sonja Rutar

STOPNJA	VKLJUČENOST	ZNAKI
1	Zelo nizka	Otok komajda kaže kakršnokoli aktivnost: <ul style="list-style-type: none"> ✚ ni koncentracije: zasanjan, strmi, ✚ odsoten, pasiven, ✚ ni ciljno orientirane aktivnosti, brezciljna dejavnost, ne dela ničesar, ✚ ni znakov raziskovanja ali interesa, ✚ se ne pogovarja, ni mentalne aktivnosti.
2	Nizka	Otrok kaže nekakšno aktivnost, ki je pogosto prekinjena: <ul style="list-style-type: none"> ✚ omejena koncentracija: gleda stran med aktivnostjo, sanjari, ✚ z lahkoto ga je mogoče prekiniti, ✚ aktivnost vodi do omejenih rezultatov.
3	Srednja	Otrok je ves čas aktiven, vendar brez koncentracije: <ul style="list-style-type: none"> ✚ rutinske dejavnosti, pozornost je površinska, ✚ ni prevzet z aktivnostjo, aktivnosti so kratkotrajne, ✚ omejena motivacija, ni resnične predanosti, se ne počuti izzvano, ✚ otrok ni poglobljen v izkušnjo, ✚ ne izkoristi svojih zmožnosti do konca, ✚ dejavnost ne nagovarja otrokove domišljije.
4	Visoka	Očitni znaki vključenosti, vendar niso ves čas do polne mere prisotni: <ul style="list-style-type: none"> ✚ otrok je vključen v aktivnost brez prekinjanja, ✚ večino časa je opaziti koncentracijo, vendar je v določenih trenutkih pozornost bolj površinska, ✚ otrok se počuti izzvanega, določena stopnja motivacije, ✚ aktivnost do določene mere nagovarja otrokove zmožnosti in domišljijo.
5	Zelo visoka	Med opazovanjem je otrok stalno vključen v aktivnost in popolnoma prevzet z njo: <ul style="list-style-type: none"> ✚ je popolnoma osredotočen, koncentriran brez prekinitev, ✚ visoko motiviran, privlači ga aktivnost, je vztrajen, ✚ celo močni dražljaji ga ne zmotijo pri aktivnosti, ✚ je buden, pozoren na podrobnosti, natančen, ✚ mentalna aktivnost in izkušnje intenzivne, ✚ otrok deluje stalno v skladu z vsemi svojimi zmožnostmi, domišljija in mentalna aktivnost sta na zgornjem robu, ✚ očitno je dejavnost zanj zelo zanimiva.

LESTVICA DOBREGA POČUTJA

Leavers, 2005, str. 13, prevod, priredba Sonja Rutar

STOPNJA	DOBRO POČUTJE	ZNAKI
1	Zelo nizko	Otok jasno kaže znake neugodja: <ul style="list-style-type: none"> ✚ cviljenje, hlipanje, jok, kričanje, ✚ zglada malodušen, potr, žalosten, ali prestrašen, paničen, ✚ je jezen ali divji, besen. ✚ zvija se, meče stvari, tepe druge, ✚ sesa palec, si mane oči, ✚ ni odziven na okolje, se izogiba kontaktov, se umika, ✚ sam sebe poškoduje, tolče z glavo, se meče na tla.
2	Nizko	Drža, izraz na obrazu in dejavnost nakazuje, da se otrok ne počuti dobro, ni zadovoljen. Vendar so znaki manj očitni, kot pri prvem nivoju in občutek neudobja, nezadovoljstva se ne pojavlja ves čas.
3	Srednje	Otrok ima nevtralno držo. Izraz na obrazu in drža telesa kaže malo ali nič emocij. Ni znakov izkazovanja žalosti ali zadovoljstva, udobja ali neudobja.
4	Visoko	Otrok kaže očitne znake zadovoljstva (kot so navedeni pod stopnjo 5). Kljub znakom zadovoljstva, le ti niso stalno prisotni z enako intenziteto.
5	Zelo visoko	Med opazovanjem otrok uživa, se dobro počuti: <ul style="list-style-type: none"> ✚ zglada srečno in veselo, se smeje, žari, vzklika od navdušenja, ✚ je spontan, ekspresiven, je resnično on sam. ✚ govori sam s seboj, se igra z glasovi, brunda pesmi, ✚ je sproščen, ne kaže nobenih znakov stresa ali napetosti, ✚ je odprt in dostopen za okolico, ✚ živahen, poln energije, žari, ✚ izraža samozaupanje in samozavest.

3. SPREMLJANJE NAPREDKA OTROKA PO KURIKULARNIH PODROČJIH

Kurikularna področja	Informacija staršev	Cilji in dejavnosti (načrtovanje)	Opazovanje, spremljanje napredka, evalvacija
gibanje			
jezik			
umetnost			
družba			
narava			
matematika			

4. RABA JEZIKA

	Samostojno (datum in opis situacije)	Ob pomoči razvitejšega partnerja; otroka ali odraslega (datum in opis situacije)	Še ne zmore kljub pomoči razvitejšega partnerja (datum in opis situacije)
Otrok razume slovensko in se odziva neverbalno.			
Otrok razume slovensko in se skromno odziva verbalno.			
Otrok se sporazumeva v slovenščini s sovrstniki, z odraslo osebo.			
Otrok se sporazumeva v maternem jeziku s sovrstniki, z odraslo osebo.			
Otrok je v obdobju tihega odziva (molka).			

5. SODELOVANJE S STARŠI

	Datum	Opis
Prisotnost staršev na srečanjih		
Na pobudo staršev izpeljana dejavnost v skupini		
Pomoč izpeljave dejavnosti s strani staršev		
Povezovanje staršev z drugimi družinami in lokalnim okoljem		
Pobude staršev		
Drugo		

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

6. EVALVACIJA IZVEDBE INDIVIDUALNEGA NAČRTA AKTIVNOSTI (med in ob zaključku šolskega leta)

Datum	Evalvacija

4. OHRANJANJE IN VKLJUČEVANJE IZVORNEGA JEZIKA IN ZAČETNO UČENJE SLOVENŠČINE:

- izražanje otroka v prvem jeziku (J₁):
 - ✓ strokovni delavci skrbijo za oblikovanje spodbudnega večjezičnega in večkulturnega okolja,
- začetno učenje slovenščine kot drugega/tujega jezika (J₂/JT) (jezikovne dejavnosti):
 - ✓ poteka v skupini po načelih razvojno in kulturno primerne prakse ter učenja slovenščine kot drugega jezika,
 - ✓ skrb za učenje slovenščine priseljenega otroka je naloga in dolžnost vseh strokovnih delavcev v vrtcu.

DVOJEZIČNI JEZIKOVNI RAZVOJ

- Ne poteka pri vseh otrocih enako; pogojujejo ga:
 - otrokova motivacija (starši in družbeno okolje),
 - individualni umski mehanizmi,
 - značajske značilnosti,
 - izpostavljanje jeziku – možnost rabe.
- 1. faza: en leksikalni sistem (oba jezika dojema kot en jezik)
- 2. faza: dva različna besednjaka, ena slovnična pravila
- 3. faza: dva jezika (jezik povezuje z osebo, s katero govori)

V dvojezičnem okolju proces usvajanja drugega jezika traja od 6–7 let.

PREDLAGANE TEME SLO J₂

- Identiteta in družina
- Številke, barve, oblike in lastnosti
- Vrtec
- Vsakdan
- Igra in gibalne dejavnosti
- Telo in higiena
- Dom
- Mesto
- Narava
- Umetnost in kultura

GRADIVO

- KRIŽ KRAŽ

- IGRAJMO SE PO SLOVENSKO

- SLIKA JEZIKA

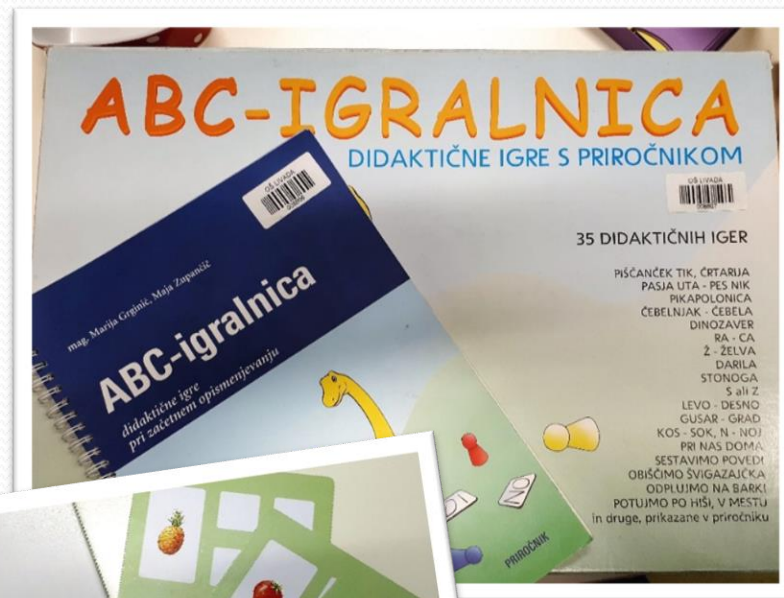

- Z UČNO IGRO DO SLOVENŠČINE

DIDAKTIČNE IGRE

Razvijanje bralne in pisalne zmožnosti, utrjevanje besedišča ...

Razvijanje slušnega in vidnega zaznavanja, zaznavanje podrobnosti in njihove
zapomnitve ter razvijanje poimenovalne in besedoslovne zmožnosti, razvijanje
sporazumevalnih spretnosti ...

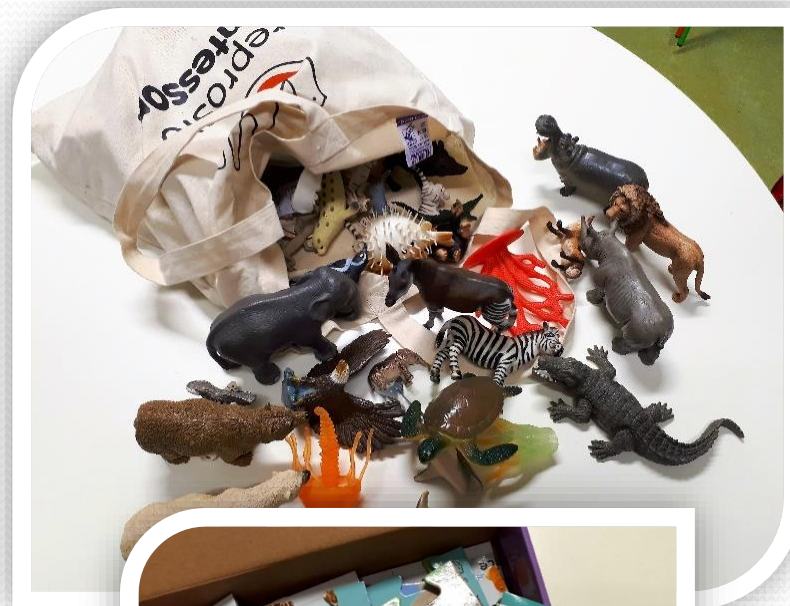

Zabavno in igrivo spoznavanje okolja!

Zabavno in igrivo spoznavanje živali!

Razvijanje govornih sposobnosti, spodbujanje domišljije ...

Širjenje besedišča, koncentracija, osredotočenost, učenje (različne teme), razvijanje kognitivnih sposobnosti ...

KNJIŽEVNA DELA

Poslušanje zgodbic in ogled slikanic/knjig:

- Žabec in tujec (M. Velthuijs), Elmer (D. McKee),
- Ali prijatelji tako ravnajo (M. Newman, P. Bowman),
- Popotovanje štrka Simona (P. Grzetič),
- Slončki plešejo (G. Van Genechten),
- Juri Muri v Afriki in Juri Muri drugič v Afriki (T. Pavček),
- Rilko in Cvilko (H. Hobbie),
- Pismo Božičku (N. Taylor),
- Papagaj Bine (M. Mate),
- Kako praznujejo božič po svetu in Kako živijo otroci po svetu (P. Hanačkova, M. Neradova),
- Otrokom vsega sveta (Unicef),
- Grdi raček (H. C. Andersen),
- Ti si moje srce (N. Maurer),
- Novi mali človeček (L. Child),
- Tačka – čarovniška mačka (N. Butterworth),
- Ljudje z vsega sveta (A. Mason),
- Podobe otrok sveta (E. Beaumont, M. R. Guilloret),
- Prihajam iz Indije, Somalije, Kitajske (zbirka: Ne pozabite nas),
- Kulturna izmenjava (M. Misenta (Isol)),
- Potovanje po mestih z Bernijem in Benom (I. Šišperova),
- Moje potovanje okrog sveta (G. Cosneau),
- Žiga špaget gre v širni svet (A. Kermauner),
- Drugačen (K. Cave),
- Lev Rogi (I. Plohl),
- Veveriček posebne sorte (S. Makarovič)...

Ogled kratkih posnetkov in risank iz različnih držav na youtube (o otrocih sveta, se o videnem pogovarjamo):

- Življenje otrok v Afriki,
- ogled kratkega dokumentarnega filma o Afriških živalih,
- Zgodba dečka Nangira,
- Življenje brez vode ni življenje,
- Otrok leta,
- risani film Boo,
- Around the World for kids, the countries of the World songs.

Spoznavanje pesmi in plesov sveta:

- poslušanje otroških pesmi v različnih jezikih,
- Putumajo Kids – Pesmi za otroke,
- Miša – Bamboleo,
- Kud Baobab,
- Potujemo v Afriko,
- Kili-kili,
- En mali slonček,
- Plesni vlak,
- Mali Miha (V. Kreslin),
- Hello to All the Children of the World,
- Zimba Zaja,
- Za dva groša fantazije (Turški, Kitajski, Češki, Afriški, Slovenski ljudski...),
- Mojster Jaka (v različnih jezikih).

5. VKLJUČUJOČE, SPODBUDNO VEČKULTURNO OKOLJE V VRTCU IN LOKALNI SKUPNOSTI:

- aktivnosti za spodbujanje pozitivne klime v skupini, socialne vključenosti otrok in občutka pripadanja,
- sodelovanje z lokalno skupnostjo.

PROGRAM ZA SPODBUJANJE PRIJAZNOSTI

- Razvili so ga v organizaciji Healthy Minds Innovations, Inc. iz ZDA.
- Temelji na principih čuječnosti in spodbuja krepitev osebne prožnosti pri otrocih v vrtcu.
- Sestavlja ga 24 delavnic.
- Pogovarjamo se o čuječnosti, čustvih, načinih, kako smo lahko prijazni do sebe in do drugih, kako lahko umirimo svoje misli in svoje telo, o hvaležnosti.

VKLJUČEVANJE V LOKALNO OKOLJE – ŠOLA ZA MAME

Komunikacija s starši naj bo v enostavnejših sporazumevalnih vzorcih.

Starše spodbujamo k vključevanju v popoldanske delavnice VIZ, v vključevanje v podporne mreže v lokalnem okolju.

Prosto dostopno na spletu:

www.slonline.si

www.medkulturnost.si/slikovni-slovar/

www.multilingualhealth.ff.uni-lj.si/

PRIMERI DOBRIH PRAKS

- Počitniške aktivnosti za otroke priseljence.
- Prostovoljstvo osnovnošolcev.
- Vključevanje otroka v dejavnosti, kjer razvija močna področja.
- Uvajalno obdobje otrok s starši in tolmači.
- Sodelovanje „Starši staršem“.
- Šola za mame/starše (učenje slovenščine kot J2).

VIRI

- Alič, T., Gradišar, B., Jerman, T., in Kette Matičič, J. (2017–2020). *Slonline*. Pridobljeno 29. januarja 2021 s slonline.si
- Dolinar, M., in Štirn, M. (2019). *Program za spodbujanje prijaznosti. Priročnik za izvedbo delavnic za otroke*. (z dovoljenjem organizacije Center for Healthy Minds). Interno gradivo.
- *Infodrom: Svetovni dan materinščine* (2015). Pridobljeno 29. januarja 2021 s <https://www.youtube.com/watch?v=kquBFj6LCFc>
- *Individualni načrt aktivnosti* (2020). Delovno gradivo, nastalo pri projektu Izzivi medkulturnega sobivanja. Ljubljana: ISA Institut.
- Jelen Madruša, M., in Majcen, I. (2018). *Predlog programa dela z otroki priseljenci za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja*. Ljubljana: ISA Institut.
- Knez, M., Klemen, N., Kern, D., Alič, T., Kralj, K., Markovič, A., Pisek, S., in Stritar, M. (2010). *Slika jezika. Slikovno gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega/tujega jezika*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Knez, M., in drugi (2015). *Križ kraž: učbenik za začetno učenje slovenščine kot drugega in tujega jezika za neopismenjene otroke*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Knez, M., Klemen, M., Kralj, K., in Kern, D. (b. d.). *Učni načrt za začetni pouk/začetno poučevanje slovenščine kot drugega jezika za predšolske otroke* (dodatek h kurikulu za vrtce). Ljubljana: Oddelek za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Manske, M. (2013–2014). *Kako postaneš Slovenec?* Pridobljeno 29. januarja 2021 s <https://www.youtube.com/watch?v=cUkkW7cauPE&list=PLHHZ9vBEFj2XYso4Lf2KLzqufj2WCCYHr>
- Marjanovič Umek, L. in Zupančič, M. (2004). *Razvojna psihologija*. Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- *Multilingual health* (b. d.). Pridobljeno 29. januarja 2021 s <http://multilingualhealth.ff.uni-lj.si/>
- Pertot, S., Pečar, J., in Vodopivec, K. (2014). *Igrajmo se po slovensko: priročnik za vzgojiteljice o razvijanju dinamike govora v vrstniški skupini predšolskih otrok*. Trst: Ciljno začasno združenje Jezik – Lingua.
- Rutar, S. (2020). *Prevod in priredba Lestvice vključenosti in dobrega počutja* (Leavers, 2005). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Rutar, S (2020). *Ocena ravni dobrega počutja in vključenosti* (Leavers, 2005). Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Šolc, M. (1978). *Z učno igro do slovenščine: primer dobre prakse v vrtcu s slovenskim učnim jezikom v Italiji*. Trst: Slovenska prosveta.
- Upale, B. (b. d.). *Interaktivna šola slovenščine*. Pridobljeno 29. januarja 2021 s <http://medkulturnost.si/slikovni-slovar/#/>